

LÁTOGATÓK A KÖZÉPKORBAN

— *Mamma mia, ennyi lépcső!*

Cavalli úr Milánóból nem utolsósorban azért jött Budapestre, hogy fájós térdizületeit a Lukács fürdő híres gyógyvizével kúrálja. Tavaly nagyon jót tett a fürdő, persze, akkor nem mászott meg három-négy száz meredek

lépcsőt fel és alá, hogy a budavári középkori királyi palota fennmaradt kincseivel megismerkedjék. Cavalli úr műszaki tisztviselő, de rajong a reneszánsz művészetért, és tökéletesen elégedett a Vármúzeumban tett látogatásával. Csak azok a lépcsők...

„Magos garádicsok”

„Nagy, széles és magos garádicsokon mennek vala fel” — írta olasz vendégünk egy XV. századi hangfűtő, Bonfini, akitnek a múzeumban látható krónikáját Heltai Gáspár fordította régi, szép magyar nyelvre. Bonfini mester Mátyás király történése volt, a palota bennlakója. Kortársi hitelességgel írta le, milyen is volt fénykorában a budai középkori királyi rezidencia, melyet még a későbbi török hódítók is Kizil Elmának, Aranyalma Palotának neveztek.

Az Anjou-uralkodók, valamint Zsigmond és Mátyás sok tornyú, gótikus-reneszánsz palotáiból, sajnos, nem sokat hagytak meg a véres évszázadok. Amit sikerült feltárni belőle, az is gyönyörű. Bonfini, a kortárs és szemtanú leírása segít eligazodni a Vármúzeum királypincéinek, átjáró folyosóinak, középkori kertjeinek, termeinek és lépcsőinek csodálatos labirintusában.

„Délre nézve jeles palotákat építete szép római módra, holott széles és tágas ebédlőházak vának, mulató paloták...” Mi maradt meg a hajdani

pompából? A reneszánsz teremben egy címeres fémharmvány ajtó, vörösmárvány oromzat, kazetás, kerubfejes mennyezet, színes majolika padlóleglák. A „vacsoráló szép boltok”-ból, vagyis termekből csak a királyi asztalnemű darabjait hozták felszínre az átadások: faenzai majolika tálakat, Beatrix királyné címeres velencei üvegszerlegét, morva cserépedényeket.

— *Egész modern, akár a tv tetejére is felraknám.*

Fiatal házaspár nézeget egy sima vonalú, ötszáz éves kancsót. Almási Béla technikus és felesége Kőbányáról jött ide a Várba, a középkorba. Mindketten szabadságon vannak, és a strandolás helyett ma a múzeum hívőését választották.

— *Tavaly társasutazáson voltunk Lengyelországban. Rengeteg szép műemléket láttunk Krakóban, Varsóban, templomokat, várakat, múzeumokat. Akkor jöttünk rá, hogy az itthoni történelmi emlékeket, műkincseket alig ismerjük.*

Most kezdik pótolni a mulasztást.

Szép, de micsoda?

Gróf Mihály nyugdíjas autószerelő viszont régóta nem mulasztana el egyetlen múzeumi kiállítást sem. Még Albertfalva is kiment a római táborváros átadásához. Honnan ez az amatőr régész-szenvedély? Mihály bácsi elmosolyodik a régi emléken:

— *Kölyökkoromban kiástam valami régi pénzt*

apám kertjében. Kincsenek hittem, de a múzeumban azt mondták, hogy nem is nagyon régi boltgár rézpénz. Attól kezdve mindig érdekelt az ilyesmi, úgyhogy mégis csak kincset leltem.

Harmadszor járja végig a Vármúzeum termeit, az Albrecht-pincét, a „jégvermet”, a gótikus nagyterem keresztbolto-

zatos csarnokát, a zegzugos palotaudvarokat. Akár kalauzolás is vállalható, és volnának itt, akik rá is szorulnának némi útbaigazításra.

Sok a külföldi látogató, s bizony okkal hiányolják az idegen nyelvű feliratokat. Igaz, hogy csoportok számára — kivált, ha előre jelzik jövőfelüket — a múzeum biztosít angol, orosz, francia vagy német nyelvű vezetést. De Forstenék Svédországból csak ketten vannak, Jan Hranek, egy prágai nevelőintézet tanára egymaga jött, és ők is szeretnék pontosabban tudni, mi az a sok szép, amit látnak.

„Kszorgokut... sorgo...” — hiába betűgöngyölít, oda kellene írni legalább két világnyelven, hogy „Gótikus csorgókút Zsigmond palotájából — XIV. század vége”. Vagy: „A középkori palota kályhacsempéi”. Mindez megtalálható ugyan a több nyelven kapható múzeumi kiadványban is, de a terjedelmes, 25 forintos kötetet mégsem lehet helyben kiolvasni.

Múlt és jövő

Érdekes, hogy a királynék lakosztályából, az aranyosboltú ágyasházakból éppen a „széles kémények” (színes kályhák) törekeny csempéi élték át a századok viharát. Meg az elrontott padlóleglák, az udvari majolikaműhely selejtje. A helyreállított Nagy Lajos kori alkápolna felett semmi sem maradt Mátyás márványból épített, arannyal, ezüsttel „szépen megcifráltatott” vízi orgonás kápolnájából. Két szinttel a kápolna felett voltak a híres Corvina könyvtár termei.

A Vármúzeum a török hódoltság emlékeit is őrzi. Fegyvereket, páncélokat, házi kerámiákat, használati tárgyakat. A tizenhárom éves Balázs Jancsi, aki édesanyjával jött fel Miskolcra, furcsálkodva méregeti a török sodronyíngét, vértet. Nagyt

csalódott, mert mindig öles természeteknek képzelte a janicsárokat, akikről az *Egri csillagokban* olvasott.

— *Micsoda kis krapekok voltak ezek, bele se férnék a szerelésükbe.*

A Vármúzeum legifjabb látogatója, egy két év körüli kislány, teljesen „szerelés” nélkül rohantál a Gyilokjáró udvar bástyafala mentén. Meleg van, minden öltözéke egy nyaklanc. Mintha az emeleti Magyar remekművek kiállítás egyik középkori képeről szökött volna le, mondjuk G. H. mester Angyali üdvözetéről. Ő is magyar remekmű, az i. u. XX. század harmadik harmadából.

Vajk Vera